Текст: **Милка Кралчева** | Снимки: **„Роден глас“**

„Hluboká poklona Čechům za tento humánní akt“

Tato slova pana Maksima Minčeva, generálního ředitele Bulharské telegrafní agentury (BTA), pronesená během oficiálních proslovů, nejpřesněji vystihují smysl dokumentární výstavy „Bulharští Češi“, která byla slavnostně zahájena 19. ledna v Národní knihovně Klementinum v Praze.

Výstava je společným projektem BTA a Státní agentury „Archivi“, sestavil ji známý bulharský fotograf Ivo Chadžimišev.

„Bulharští Češi“ je gestem vděčnosti českému státu a národu, které poskytly výjimečnou podporu při obnovování a upevňování Bulharska po Osvobození. Neexistuje oblast veřejného života v Bulharsku, v níž by nebyla zapsána česká jména.

V krátkém uvítacím projevu PhDr. Petr Kroupa, generální ředitel Národní knihovny, zdůraznil fakt, že v průběhu jednoho roku, je to již třetí velká výstava, věnovaná Bulharům a jejich historii. Pan velvyslanec Lačezar Petkov dodal, že „toto je další z řady, nikoli poslední expozice, která je projevem bulharského vděku za českou pomoc“. Podle pana velvyslance je pomoc, kterou Češi poskytují Bulharsku „nejobsažnějším, nejdůstojnějším a nejcennějším prvkem našich dvoustranných vztahů, (…).“

„Jsem velmi hrdý na tuto výstavu, protože jsem byl u základu tohoto velkolepého humánního projektu,“ svěřil se pan Maksim Minčev. „Když mluvíme o eurointegraci, když mluvíme o evropské rodině, když mluvíme o vzájemné pomoci mezi evropskými národy, je dobré si připomenout, že již v 19. Století, dva národystáty, jeden ve střední Evropě a druhý na Balkáně, byly toho překrásným vzorem.“

Oficiální zahájení se setkalo s velkým zájmem. Bez významu není ani fakt, že Klementinum navštěvuje mnoho mladých lidí, kteří díky této výstavě mají možnost obohatit své znalosti o fakta, která mladé pokolení jak v Čechách, tak v Bulharsku opravdu nezná. ◆

„Дълбок поклон на Чехия за този хуманен акт“

Тези думи на г-н Максим Минчев, генерален директор на Българската телеграфна агенция, изречени по време на официалните слова, най-точно изразяват смисъла на документалната изложба „Българските чехи“, която бе тържествено открита на 19 януари в Народната библиотека „Климентинум“ в Прага. Събитието бе уважено не само от официални гости, но и от десетки представители на културни и обществени институции, както и от много приятели на България.

Експозицията е съвместен проект на БТА и Държавна агенция „Архиви“, съставител е известният български фотограф Иво Хаджимишев и бе показана за пръв път в чешката столица по време на Дванайсетата световна среща на българските медии. „Българските чехи“ е жест на благодарност към чешката държава

и народ, които оказват изключително съдействие във възстановяването и укрепването на България след Освобождението. Няма област от обществения живот на България, в която да не са записани имена на чехи. У нас пристигат предприемачи, занаятчии, полиграфи, пивовари, строители. С България свързват съдбата си и видни чешки интелектуалци, поканени от правителството – високообразовани учители, инженери, архитекти, историци, художници, музиканти. Много от тях остават тук до края на живота си, полагат основите на големите културни и стопански институти и оставят богато наследство от научни изследвания и открития, картини и музикални произведения, които и до днес са част от високите образци на духовното ни наследство.

От ляво на дясно: г-н М. Минчев, посланик Л. Петков, д-р П. Кроупа

Всичко това, скъпи читатели, а и много повече, имахте възможност да прочетете в миналогодишния 3-ти брой на „Роден глас“, но тук вече идва ред на едно съществено допълнение – след приключване на медийната среща, експозицията бе предадена на Българския културен институт в Прага, който не скри амбицията си тя да стане достояние на обществеността, в колкото се може повече чешки градове. Половин година след това част от тези планове вече са реализирани – с помощта на Българското посолство, и в сътрудничество с чешката Народна библиотека, изложбата стана достояние не само на българската общност, но и на широката чешка общественост. Никак не е маловажен фактът, че „Клементинум“ се посещава от много млади хора, които чрез тази експозиция имат възможност да обогатят познанията си с факти, които младото поколение и в Чехия, и в България действително не познава.

„Помощта, която Чехия оказва на България е „най-съдържателният, най-достойният и най-ценен елемент от нашите двустранни отношения“

Основоположниците на българската археология – Карел и Херман Шкорпил

Но да се върнем към официалното откриване: българските държавни институции бяха представени от г-н Лъчезар Петков, извънреден и пълномощен посланик на България в Чехия и от г-жа Галина Тодорова, директор на Българския културен институт, естествено присъстваше генералният директор на Народната библиотека, д-р Петър Кроупа (PhDr. Petr Kroupa). Скъпи гости от България бяха г-н Максим Минчев и Иво Хаджимишев. В краткото си приветствие д-р Кроупа изтъкна факта, че в разстояние на година това е третата голяма изложба, посветена на българите и тяхната история, а посланик Петков подчерта, че „това е поредната, но не последна експозиция, проява на българската благодарност за чешката помощ“. Според г-н Лъчезар Петков, помощта, която Чехия оказва на България е „най-съдържателният, най-достойният и най-ценният елемент от нашите двустранни отношения, (...), за да може нашата страна да се изправи на краката си и да заеме своето място в Европа след пет нерадостни века“.

„Аз съм много горд с изложбата, защото бях в основата на този великолепен хуманен проект – сподели г-н Максим Минчев. Когато говорим за евроинтеграцията, когато говорим за европейското семейство, когато говорим за взаимопомощта между европейските народи, е хубаво да си спомним, че още през 19 век две държави – едната от централна Европа, другата от Балканите дават прекрасен пример за това. По силата на историческите обстоятелства моята страна е една от последните в Европа, която стана национална държава и доби своята независимост. Тогава изведнъж се появява Чехия и прави изключителен жест – в продължение на десетилетия известни чешки ин-

телектуалци, бизнесмени, търговци, политици идват абсолютно чистосърдечно да помагат на нашата страна. Генералният директор на БТА завърши словото си с думите: „Дълбок поклон на Чехия за този хуманен акт“.

Изказването на известния български фотограф Иво Хаджимишев бе насочено към човешките измерения на семейните спомени. Г-н Хаджимишев обаче не пропусна да подчертае, че „изложбата не би била възможна без абсолютното сътрудничество на Държавна агенция „Архиви“, която грижливо е съхранила всички тези снимки и документи и те могат да бъдат видяни в България, в Държавния архив“. И продължи: „В нашето семейство имаме спомен за две фамилии, представени в тази изложба – Цибулка и Буреш. В детството ми всяко лято съм гостувал на семейството на Буреш и от него знам сладки истории за живота на чешката общност в България. Той помнеше как в двора на Прошекови пристигнал първият роял в София, за г-жа Прошекова, която пеела. Роялът пристигнал по Дунава с шлепове, след това с волски впрягове минал през Балкана, за да пристигне един неделен ден в София, в двора на пивоварната, където се събирала цялата чешка общност. Роялът бил разтоварен, децата се скрили под него, а г-жа Прошекова запяла. Това за мен беше „моторът“, за да работя по тази изложба, сподели известният български фотограф, защото винаги трябва да има нещо човешко“. Накрая, в знак на благодарност, г-н Хаджимишев подари на Народната библиотека в Прага най-новата си книга – проект за цивилизацията на 11 балкански държави.

Портретите на някои от най-известните „български чехи“ са познати на българското общество, но популярността на повечето от тях не съответства на значимостта на техния принос – имената им са известни само на малък брой хора с познания в определена област, а ролята им в развитието на страната ни е голяма. Така се ражда изложбата „Българските чехи“ или както изтъкна г-н Иво Хаджимишев: „Ние връщаме сега паметта за тези хора и нашето уважение към тях едновременно в Чехия и в България“. ◆

Съвременни български стихове в Антология на славянската поезия

В края на изминалата 2016 г. издателство Kmen (Nakladatelství Kmen) издаде антологията ALMANACH KMENE 2016 с подзаглавие „Hej, Slované! Hej, Slovania! Гей, славяне! Hej, Słowianie! Хей, славяни!“, в която бяха включени преведените от Зорница Цветкова на чешки език стихове на съвременния български поет Валентин Качев.

Валентин Качев е роден през 1950 г. в гр. Белоградчик. Той е член на Съюза на българските писатели, както и на Съюза на руските писатели. Негови стихове са публикувани многократно в чужбина, така че не случайно Редакционната колегия на издателството избира именно него за включване в Антологията.

Издателство Kmen е наследник на издателство Balt-East, основано през 1939 г. и продължава традицията на търсене и преоткриване на общите славянски корени. Ето защо се специализира в издаването на съвременна проза и поезия на автори от Централна и Източна Европа и Балканския полуостров.

Тазгодишната антология е втора по рода си и включва стихотворения и разкази на общо 26 автори. Както заглавието подсказва, в нея са поместени творби и преводи на съвременни чешки, словашки, полски, български, руски и лужишко-сръбски поети и писатели. Чешките и словашките, разбира се, са отпечатани в оригинал, а всички останали езици са преведени на чешки език, за да бъдат достъпни както в чешките литературни среди, така и сред широката общественост от чешки и друг произход в Чехия.

Подзаглавието „Хей, славяни!“ носи силата на посланието на едноименната песен на словашкия възрожденец Самуел Томашик от 1834 г., която в края на XIX век се превръща в общ, макар и неофициален, химн на бунтовническите движения на отделните славянски народи. Песента играе значителна роля не само в процеса на възраждане на националното съзнание, но и във формирането на идеята за славянската близост – общата славянска история, съдба и бъдеще. Предизвикателство за авторите представлява именно отговорът на въпроса за актуалността на панславянските идеи днес.

Светъл пример в това отношение са стиховете на съвременния български поет Иван Качев, в които четем както патос и любов към България и българското, така и свидетелства за доказаната във времето българо-чешка взаимност. Такова е посветеното на Прага стихотворение.

Антологията „Хей, славяни!“ бе подготвена и отпечатана под редакцията на известната съвременна чешка писателка Ивана Блахутова, която е носител на наградата на Съюза на чешките писатели (Unie českých spisovatelů) през 2009 г.

Трябва да се отбележи, че редакторката е същевременно и автор на поместените красиви илюстрации, както и преводач на творбите на поместените руски автори.

Премиерата на славянския алманах се състоя в Прага на 4 ноември, а в Бърно на 9 ноември 2016 г. На нея, освен Редакционният колектив, авторите и преводачите, присъстваха редица съвременни литературни критици, които оцениха високо стиховете на българския поет Валентин Качев. ◆